

МЕТОДОЛОГИЯ

ЗА ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ

в процесите на формулиране, изпълнение
и мониторинг на местните политики в
областта на енергийната ефективност в
община Рила

ОБЩИНА РИЛА

- Община Рила е малка община с демографски проблеми, свързани с миграция, обезлюдяване и застаряващо население. Същевременно тя притежава безценни природни ресурси, чиято стойност ще продължава да расте и вероятно да привлича хора, които се стремят към природосъобразен начин на живот, свързан със земята и умеят да упражняват високо квалифицирани нови професии дистанционно чрез информационните технологии или да предоставят туристически услуги.

- В общината връзката между местната власт, администрацията и хората е жива, пряка и непосредствена. Хората се познават и общуват ежедневно помежду си. Особено важни фигури в осъществяването на диалога между гражданите, частните стопани (бизнеса) и местната власт (общината) са кметовете на селата и общинския център.

- Кметът е олицетворение на властта, той представлява хората от съответното населено място, познава реалното състояние и нуждите на хората и съответно заема централно място в процеса на вземане на решенията за формиране и реализиране на политиките на местно ниво. Това важи както за общинския, така и за кметовете на кметства.

ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ

- С оглед на нейните специфики, в община Рила ефективни форми на привличане на гражданския интерес могат да бъдат неформалните, спонтанни, традиционни граждански инициативи, базирани на приятелски, съседски отношения и търсещи конкретни, практически решения в интерес на всички. Те могат да се родят и спонтанно, по обикновени всекидневни проблеми, но граждански инициативи могат да бъдат инициирани или подпомогнати и от общинските власти.

- Управленската програма на общината, различните стратегии и програми за развитието на отделни сектори могат да бъдат ефективен инструмент за управление и пълноценно развитие на общината, единствено ако се реализират при активен обмен на идеи и координирани действия между всички заинтересовани страни. Този подход създава общност, която чувства управлението като собствена възможност за постигане на успешни резултати и повишава доверието и интереса към общинските власти.

- И точно защото община Рила е малка община, хората се познават и имат преки впечатления от работата и възможностите на местната власт, е важно те да бъдат активно включвани в процеса на вземане на решения и планиране на дейности и събития. Това ще доведе до по-добро управление и до подпомагане на действията на местната власт от страна на гражданите. В някои случаи – и до преки съвместни дейности, или до делегиране на дейности на структурите на гражданското общество.

ВКЛЮЧВАНЕТО

- Предпоставки за успешно включване на гражданите в процесите на вземане на решения и партньорства в местната власт са:
 - ✓ Целенасоченост - осъществяване на достъпен и приобщаващ процес, адекватен на целта;
 - ✓ Равнопоставеност - осигуряване на равен достъп и представителство на всички заинтересовани обществени групи;
 - ✓ Резултатност - включване на резултатите от процеса на участие във формулирането на самите решения и политики;
 - ✓ Партньорство - сътрудничество с всички на принципа на равнопоставеност и зачитане на гражданските и човешки права.
 - ✓ Предоставяне на актуална и разбираема информация на гражданите

- За да бъдат добре формулирани приоритетите, целите и дейностите по включване на гражданите в енергийните политики на Общината е необходимо да се установи взаимовръзката между заинтересованите страни и програмите за енергийна ефективност и ВЕИ на община Рила в периода 2020-2030 г. Под заинтересовани страни се разбират всички лица, групи хора, институции или фирми, които имат отношение към планирането и изпълнението от програмите и биха имали пряк или косвен ефект от тяхната реализация.

- Именно с цел насърчаване на гражданското участие в сферата на енергийната ефективност на местно ниво е разработена настоящата Методология за гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на местните политики в областта на енергийната ефективност. Тя е съобразена с реалностите и възможностите, които имат община Рила и нейните граждани.

ПОДХОДЪТ

- ☑ Основната цел на дейностите за постигане на ефективно гражданско участие в местните политики в областта на енергийната ефективност в община Рила е действително прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност. Това значи да се информират гражданите и партньорите относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в дейностите свързани с енергийната ефективност.

- ☑ Това означава не само обсъждане и съгласуване на общинските стратегически документи в енергийната сфера с всички заинтересовани страни, имащи отношение към развитието сектора в общината, а и при възможност - тяхното целево включване в процеса на самото съставяне на документите.

- ☑ Ефективното изпълнение на местните политики се основава на отворен и прозрачен процес с широко включване на гражданите и заинтересованите страни във всичките му етапи, включително и в тези на наблюдение и оценка.

- ☑ Подходът за осъществяване на процеса на включване на гражданите може да бъде формален и неформален:
 - ✓ При формалния подход гражданското участие и взаимодействието на управляващите със заинтересованите страни се основава на законова регламентация – законът регламентира кой, как и къде може да участва, докъде се простират правата на участниците и какви административни действия ще предизвика тяхното участие.

- ✓ При неформалния подход участието не е твърдо регламентирано и може да бъде структурирано и реализирано по различен начин – в зависимост от условията, желанието и разбирането на управляващите и активността на гражданите – в този случай действията им се основават на партньорство и съвместно вземане на решения.
- ☑ Разбира се, формалният подход е формално - задължителен. Другият – препоръчителен.

КЪДЕ

Сфери, в които решенията на местната власт, винаги предизвикват голям граждански интерес:

- ✓ Състоянието на инфраструктурите и жизнената среда;
- ✓ Опазването на природата, политиките по отпадъците, възобновяемите енергийни източници;
- ✓ Социални неравенства, социални грижи и етнически въпроси;
- ✓ Опазване на културното наследство и местните традиции;
- ✓ Стимулиране на местната икономика, бизнес и селското стопанство;
- ✓ Създаване на работни места и намаляване на миграцията и обезлюдяването.

ДЕЙСТВИЕ: ИНФОРМИРАНЕ

- В община Рила няма отделно звено, което да се занимава с включване на гражданите в дейности и изпълнение на политики на нейна територия, дейност която обикновено е вменена на комуникационните отдели. Това е и едно от предложенията в тази Методика - да се помисли за определянето на конкретен експерт, който да поеме тази комуникационна роля за програмен период 2021-2030 г.

- Кметът на общината или оторизиран експерт да предоставя информация за това, което предстои в сферата на местните политики и в частност на тези за енергийна ефективност и да насърчава гражданите да участват в обсъждането им. Това може да стане чрез информационни срещи, публикации в медии или в Интернет и дори с обичаното разпространение на информационни материали чрез поставянето на обявления на видни места.

- Публикуване на Интернет страницата на общината на допитвания, анкети, въпроси с цел привличане на интерес и гражданско участие. Създаване на възможност за изпращане на е-мейли до граждани, които са заявили желание да получават новини от общината, а така също и на други заинтересовани страни.

ДЕЙСТВИЕ: НАСЪРЧАВАНЕ

- Проекти на документите и стратегиите могат да бъдат намерени на Интернет страницата на общината, но въпросът за привличането на вниманието на гражданите към тях остава отворен и предполага инициране на действия от страна на властта, като например привличане в работата на общинския съвет и комисиите хора с добро име в общината, експерти, общественици, напр. пенсионирани учители, предишни кметове и общински съветници и др. Това би повишило интереса към работата на местната власт и прозрачността в работата ѝ.

- Ключов момент е привличането на гражданите в процеса на изпълнение на взетите решения или приетите документи. А продължение на този процес е и етапа на наблюдение и оценка на изпълнението – в който също е стратегически важно да бъдат включвани граждани и заинтересованите страни. Гражданските организации и хората рядко се опитват да упражняват контрол, доколкото властите се съобразяват с направените от тях предложения и обратна връзка в тази посока би била изключително забележима и приносна в процеса на повишаване на гражданското включване.

МЕРКИ

- Конкретните мерки за реализация в община Рила в сферата на местните политики в областта на енергийната ефективност за периода до 2030 година могат да бъдат следните, :
1. Организирането на срещи между всички заинтересовани страни за разрешаване на текущи проблеми в електропреносната мрежа.
 2. Енергийно обследване на сградите общинска собственост, които все още не са обследвани и последващо обследване на вече санираните и модернизирани сгради;
 3. Кампании за повишаване на осведомеността по въпросите на енергийната ефективност, насочени към уязвими потребители/енергийно бедни домакинства и разясняване на предстоящите национални програми в сектор ВЕИ;
 4. Подпомагане на местния бизнес, чрез опростени процедури, където е възможно и разяснителни кампании за възможностите, които предлага региона;
 5. Продължаване на подмяната на уличното осветление и поддръжка на вече подмененото такова;
 6. Поддръжка на пътната мрежа и подмяна на остарелите общински транспортни средства;
 7. Въвеждане на енергиен мениджмънт в общината, в съответствие с регламентираните права и задължения в Закона за възобновяемите и алтернативните енергийни източници и биогоривата (ЗВАЕИБ);
 8. Подпомагане използването на енергия от ВЕИ в промишлените системи и енергопотреблението на предприятията от региона;
 9. Включване на гражданите и заинтересованите страни в изпълнението на програмите за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива и за енергийна ефективност, чрез информиране, консултиране, вземане на решения, изпълнение, наблюдение и оценка.

Организиране на информационни събития за повишаване на знанията на гражданите в сферата.

10. Повишаване на капацитета на общинските служители за предоставяне на качествени услуги и документи за изграждане на ВЕИ.

ДОБРА ПРАКТИКА

- ☑ Създаване на енергийни общности за изграждане и експлоатация на системи за производство на енергия от ВЕИ.
 - ✓ Подобни „кооперативи“ съществуват и развиват дейност в няколко европейски държави. На практика става дума за бизнес модел, при който гражданите съвместно притежават и участват в проекти за възобновяема енергия или енергийна ефективност.
 - ✓ Това означава създаване на мрежа между съществуващите частни и публични ВЕИ инсталации в дадено населено място, която на първо място задоволява нуждите на своите членове, а после и продава на свободния пазар енергията, произведена в излишък.
 - ✓ Средствата от получените печалби се разпределят сред участниците, в съответствие с капацитета на техните инсталации, отделят се за инвестиции, поддръжка и т.н. в съответствие с решението на органа, който управлява колектива.

ДОБРА ИДЕЯ

- ☑ Стимулиране на създаването на неправителствени организации на територията на община Рила.
 - ✓ Създаването на неправителствени организации, като потенциален партньор на общината в бъдеще е тема, която заслужава внимание - сдружения или фондации, в частна или в обществена полза.
 - ✓ Добре е община Рила да стимулира процеса за създаване на такива организации от граждани, включително и с участие на представители на местната власт, които да насърчават дейността им.
 - ✓ Такива организации работят в полза на всички граждани - могат, както да търсят външно финансиране за постигане на целите си, така и да бъдат финансирани от отделни граждани, фирми и дори от Община Рила, която посредством тях може да реализира някои от политиките си и да компенсира ограничения капацитет на администрацията.
 - ✓ В политиката на ЕС за развитие на енергийни общности гражданите имат ключова роля, това се отнася и до организациите на гражданското общество.